

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма
«Середня освіта (німецька мова і література)»

Спеціальність
014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Спеціалізація
014.022 Німецька мова та зарубіжна література

Галузь знань
01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна гігієна
Викладач	Паска Тарас Валерійович
Контактний телефон викладача	098 83 86 043
E-mail викладача	taras.paska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом. Онлайн-консультації за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на розвиток медіаграмотності студентів, що включає аналіз медіаконтенту, виявлення та запобігання медіаманіпуляціям, оволодіння цифровими навичками та методами захисту інформацій в онлайн-середовищі, сприяючи формуванню відповідального ставлення до інформації та ефективного використання медіаресурсів у професійній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає в підготовці студентів до компетентного та відповідального використання медіаресурсів, розвитку критичного мислення та цифрових навичок, а також формуванні усвідомленого підходу до захисту особистої інформації в Інтернеті з метою створення безпечного та етичного медіасередовища.</p> <p>У процесі вивчення курсу студенти повинні</p> <p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасні підходи до медіаосвіти та медіаграмотності; - правила інформаційної культури спілкування, використовувати методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, оволодіти навичками організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; - технології медіааналізу та оцінки інформації; - комунікаційні стратегії в медіа; - організаційно-методичні та психолого-педагогічні аспекти формування медіакультури; - використовувати стратегії захисту від негативних впливів у масових комунікаціях та дотримуватися етичних принципів у медіасередовищі; <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати категоріальний апарат медіаосвіти та її зв'язки з іншими навчальними дисциплінами; - знати методи захисту від маніпуляцій та фейкової інформації; - розрізняти об'єктивні та суб'єктивні джерела; - добирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проектів; - планувати та використовувати ефективну комунікаційну стратегію у медіасередовищі, включаючи взаємодію з різними аудиторіями; - орієнтуватися у способах використання медіа в професійній освіті; 	

- самостійно створювати медіаповідомлення в процесі професійної та педагогічної діяльності.

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузях освіти, навчання німецької мови та зарубіжної літератури, другої іноземної мови (англійської) в процесі професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів психолого-педагогічних та філологічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2: Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК 7: Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та проведення досліджень на належному рівні, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

ФК 4. Інформаційно-цифрова компетентність: Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

ФК14. Інноваційна компетентність: Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

ФК16. Рефлексивна компетентність: Здатність здійснювати моніторинг власної навчальної/педагогічної діяльності і визначати індивідуальні навчальні/професійні потреби.

5. Результати навчання

ПРН1. Розуміти фундаментальні принципи буття людини та природи, цінності громадянського суспільства, усвідомлювати необхідність його сталого розвитку; поважати права і свободи інших громадян, реалізуючи власні.

ПРН13. Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично оцінювати, аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані, дотримуючись норм академічної доброчесності.

ПРН14. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології та створювати (за потреби) електронні (цифрові) освітні ресурси з дотриманням вимог законодавства щодо охорони авторського права для вирішення складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері навчання та професійної діяльності вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури.

ПРН21. Розуміти основні проблеми освітнього процесу, застосовувати інноваційні підходи, доцільні наукові методи пізнання та навчальні технології для їх розв'язання та запобігання; інтегрувати інновації у власну педагогічну практику вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури, адаптувати їх до умов освітнього процесу з урахуванням особливостей закладу освіти та індивідуальних потреб учнів.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20

Семінарські заняття / практичні / лабораторні		10	
Самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова
6	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	3	В
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість год.	

	Лекції	Заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаграмотності та інформаційної гігієни. Поняття медіаграмотності та інформаційної гігієни. Основні складові медіаграмотності. Роль критичного мислення в медіаграмотності. Основні аспекти інформаційної безпеки та гігієни.	2	1	6
Тема 2. Основні принципи медіаграмотності. Розрізнення типів медіаповідомлень. Критична оцінка інформації та джерел. Навички конструктивного спілкування в медіасередовищі. Безпечне та ефективне використання медіаресурсів.	2	1	6
Тема 3. Вплив медіа на суспільство та індивіда. Роль медіа в формуванні світогляду та цінностей. Психологічні аспекти сприйняття медіаповідомлень. Етичні аспекти використання медіа.	2	1	6
Тема 4. Цифрові навички та інформаційна безпека. Пошук інформації в Інтернеті. Захист персональних даних.	2	1	6
Тема 5. Критичне мислення та аналіз медіаповідомлень. Поняття критичного мислення. Предмет і завдання критичного мислення. Принципи критичного мислення. Техніки критичного оцінювання інформації.	2	1	6
Тема 6. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Етика поведінки в соціальних мережах та віртуальних спільнотах.	2	1	6
Тема 7. Медіаграмотність в умовах інформаційної війни. Медіаграмотність і її складові. Рівень медіаграмотності в Україні та світі. Способи перевірки й розвитку своєї медіаграмотності. Як розвинути стійкість до переконання – теорія інокуляції.	2	1	6
Тема 8. Фактчекінг в умовах інформаційної війни. Що таке фактчекінг? Основні критерії для виявлення фейків та маніпуляцій. Інструменти для перевірки достовірності фото. Як перевірити достовірність відео. Способи перевірки	2	1	6

Телеграм-каналів і Вайбер-чатів. Як перевірити волонтерські організації. Як виявити бота та троя в соцмережах. Основні фактчекінгові ініціативи в час війни в Україні та світі.			
Тема 9. Інформаційно-психологічні операції (ІПСО) під час війни. Методи підвищення імунітету до інформаційних загроз. ІПСО як складова інформаційної війни, їхні цілі та складові. Традиційні інструменти пропаганди. Тактики російської пропаганди в Україні в час війни. Російська пропаганда на Заході: ключові наративи та тактики. Як не піддатися ІПСО: закордонний та український досвід протидії.	2	1	6
Тема 10. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Розвиток цифрового громадянства та активної громадської позиції в соціальних мережах.	2	1	6
ЗАГАЛОМ	20	10	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі дистанційного навчання d-learn та проєктних робіт. Проєктна робота є видом позааудиторної групової роботи студентів навчально-дослідного чи проєктно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини

	<p>програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування і завершується представленням результатів проєкту на занятті. Зміст, структура, порядок подання та захисту проєктних робіт, критерії оцінювання розміщуються на платформі дистанційного навчання та доводяться до відома студентів перед початком його виконання.</p> <p>Терміни виконання: денна форма – на занятті, заочна форма – за 10 днів до сесії.</p> <p>Підсумковий тест:</p> <p>Письмове підсумкове тестування складається з 20 завдань різного типу. Тестування відбувається на останньому занятті в письмовому вигляді або в онлайн-формі.</p> <p>Поточний контроль 40 балів (усне та письмове оцінювання, тести).</p> <p>Проєктна робота 10 балів.</p> <p>Залік 50 балів.</p> <p>Всього 100 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в</p>

	першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є отримання мінімум 25 балів за результатами поточного контролю (усного й тестового) на практичних заняттях.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік. Форма здачі: тестовий контроль (50 балів).

8. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) та [Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності](#).

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

9. Рекомендована література

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт. URL:<https://bit.ly/2PPBBwW>
2. Литвин А. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. № 4. С. 9–21.
3. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
6. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка XXI століття. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–10

Додаткова

1. Баришполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. *Соціальна психологія*. 2008. № 3. С. 162–170.
2. Глазиріна О. Медіапедагогіка як складова педагогічних знань. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2013. № 3. С. 77–80.
3. Гришкова Р. Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. *Наукові праці. Педагогіка*. 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68.
4. Іванова Т., Іванов В. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46–55.
5. Іщенко А. Сучасна медіаосвіта : впровадження в Україні та міжнародний досвід. *Стратегічні пріоритети* : наук. -аналіт. щокварт. зб. К. : НІСД, 2013. № 4 (29). С. 80–84.
6. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с.
7. Макаренко Ю. Розвиток професійної компетентності молодого викладача. *Фахова передвища освіта*. 2019. № 2. С. 19–21.
8. Марченко Г. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80 (2). С. 28-33.
9. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. З Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К.: ЦВП, АУЛ, 2016. 243 с.
10. Моїсєєва Н. Соціально-комунікаційний підхід до розуміння медіаосвіти. *Вісник книжкової палати*. 2015. № 3. С. 48–51.
11. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 4. С. 18-23.
12. Навчальні програми. Медіаосвіта. Академія Української преси. URL: <https://www.aup.com.ua/mediaosv/navchalni-programy/>
13. Найдьонова Л. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 38–45.
14. Найдьонова Л. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. Київ, 2007. С. 162–168.
15. Основи медіаграмотності: взаємодія з медіа: навч. програма / О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярєва, Г. Ю. Кравченко та ін.; Академія укр. преси. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Program_Harkiv.pdf
16. Паска Т., Мойсєєнко І., Шапка І. Інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. № 29.
URL:<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/948/868>

17. Паска Т., Паска Б. Особливості використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 70. Том 2. С. 70-75. URL: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2024/70/part_2/16.pdf
18. Паска Т., Терлецька Л., Громик А. Виклики та можливості інтеграції цифрових технологій у вищу освіту. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 6 (34). С. 1312-1325. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/12273/12334>
19. Сипченко О., Кизь Н. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх викладачів. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: Зб. наук. праць.[за заг. ред. доц. С.А. Саяпіної]. Харків ТОВ «Видавництво НТМТ» 2019. № 6 (98). С. 110–121
20. Сисоєва С. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
21. Слюсаревський М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18–28
22. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики* / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
23. Приходькіна Н. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти*: зб. наук. праць. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
24. Шеїна О. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 238–241.

Викладач: Паска Т. В., доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

